

с (карточка) 2
585 кар. 1335 - 1

Бостанланы
Хасан

Самкандары

АЛ СЕЗ

Поэт, журналист Бостанланы Орусбийни джашы Хасан къарачай литературада кесини атын тёрт китаб бла танытханды.

Хасан 1925 джылдан башлаб къарачай газетни хапарчысы болуб ишлегенди. Хасанны къарачай альманахта, учебникледе, газетде талай сайлама назмулары чыгъыб тургъандыла. Андан сора, Бостан улу ана тилине орус тилден тюрю-тюрю литератураны кёчюргенди. Ол совет джазыучулары Союзуну члени болгъанды. Хасан эм алгъа джазыб тебреген къарачай поэтлени бириди.

Суратлау литературагъа ол Семфиropolь шахарда педтехникумда хазырланыб келгенди, аллай адамла Къарачайда ол заманда бек аз болгъандыла. Окъууу, билими, кесини табигъат берген фахмусу джазыучугъа газетде ишлерге да джол ачадыла. Кёб заманны ол область газетде хапарчы болуб, район газетни редактору болуб, писателлени Союзуну консультанты болуб, Микоян Шахарда (бу сакъатда Къарачай шахар) горкомну къуллукъчусу болуб ишлеб тургъанды. 1942 джылда,

5-чи февралда Ата джурт къазауатха кетгенди, анда ёлгенди. Хасан педучилищени бошаб келгенлей, газетде ишлегени бла кълмай, литературагъа джангъы кириб башлагъан джаш тёлюге бек уллу эсин бёлгенди, таймаздан алагъа болушуб да тургъанды.

Хасанны „Джангъы ёсюмге“ деген биринчи китабы 1932 джылда чыкългъанды. Ол заманда къарачай поэзияны тамалын салгъан Каракётланы Иссаны, Ёртенланы Азрегни, аланы ызындан фахмулу джазыучу Байкъулланы Даутну китаблары къарачай окъуучуну кёлунда болгъандыла. Хасанны биринчи китабы да алагъа кёлшулуб халкълны кёлуандыргъанды.

Кесини биринчи китабында поэт джангъы джашаууну юсюнден джырлайды. Ол китабны тематикасы ангъа дери джазгъланланы тематикасына ушайды. Назмуланы кёлбюсю революциягъа, В. И. Лениннге, джангъы джашауугъа, календарда белгили кюнлеге аталгъандыла.

Бостан улуну 1936 джылда экинчи, 1940 джылда ючюнчю китабы чыгълдыла. Бу китаблада автор кесини поэтлик тюрсюнюн, литературада энчи джолун кёлргюзеди, тематикасын да кёлб джаны бла тюрлендиреди, лирикасын да алгъландан бай этеди, поэзиясын лозунгладан, риторикадан ариулайды. Китабланы ичинде сабийлени юсюнден хар ким да сюйюб окълурча талай назму барды. Ма аланы бир кълуумлары: „Кёлзучукъл“, „Пионер джыр“, „Кёл кишиу“, „Муратны терекчиги“, „Айырма ученик“ дагълда башхала.

Хасанны тёртюнчю китабы газетни ишчилерине, корреспондентлерине болушлукъл бе-

рир ючюн джазылгъанды. Ол kitabны бюгюн да магъанасы уллуду.

Китабларында Бостан улу къарачай миллетни Октябргъа дери къралда бир затдан да юлюшю болмагъанын, джанъы заманда уа партияны болушлугъу бла джашауну хар бир тюрлю затындан хайырланыргъа, ырысхысында, илмусун да ёсдюрюрге, алгъа барыргъа мадары болгъанын, амал табханын кёргюзеди. Ол затланы барын да сыйлы Ленин кёргюзген джол бла баргъанла табарыкъларын „Ленинни джолуду“ деген назмусунда суратлайды.

„Совет джуртум“ деген назмусунда поэт рахатлыкъны сюйген джуртуну байлыгъын, анда джашауну къууанчлыгъын былай айтыб билдиреди.

„Къууанчлыды,
Насыблыды,
Бек джарыкъды
Совет джуртда
Джашауубуз.
Партияды
Джарыкъ тийген
Кюнюбюз,
Нюрюбюз“.

Колхоз темагъа джазгъанларын да поэт „колхозгъа кирейик деб чакъырады, колхоз джашауну энчи джашаудан онълу болгъанын айтады. Бу темагъа кёб затла джазгъанды: „Алчы колхозгъа“, „Ударник“, „Сабанчы бла темирчи“, „Белгили малчыла“ дагъыда башхала.

Бостан улуну творчествосунда эм кючлю джери лирикасыды. Лирика назмулары сый-

дамдыла, окъугъанны джюрегин джылытадыла. Ма аллай „Гокга хансчыкъ“ деген бир сейир назмусу:

.
„Четенден чыгыб бал чибинчик да
Къанатчыкъларын къагъады,
Гокга хансчыкъдан алгъан азыгъын
Артмакъчыкъ этиб тагъады.
Тюрлю оюулу ол гокга хансчыкъ
Джарытыб кёзге тиеди,
Кюнден, хауадан азыгъын алыб
Алтын чашчыгъын иеди“.

Сабийлени юсюнден джазгъанларыда бу темагъа джууукъду.

„Къанатчыкъларын, кергишча кериб,
Чибинчикле да чабдыла.
Терекчигими бутакъларында
Ала къонушла табдыла.

(Муратны терекчиги).

„Тум къарады къозучукъ,
Керпеслениб ойнайды,
Юзгерени къатында
Хансчыкъланы чайнайды“.

(„Къозучукъ“).

Бу китабда биз Хасанны джазгъанларыны игилерин сайлаб басмалайбыз. Муну ичинде произведениелери. Ата джурт къазауатха дери джазылгъан къарачай литературада кеслерини тыйыншлы орунларын алырла деб да ышанабыз.

Издательство.

ЛЕНИННИ ДЖОЛУДУ

Дунияны алтыдан биринде
Революцияны ачхан.
Чёгюч, оракъ бир къол болуб,
Залимликни ойгъан, чачхан.

Ленинни джолу тюлмюдю
Колчакланы титиретген,
Бизден къууъгъан ол къауумну,
Джуртубуздан кери этген?

Бир иннетли кёб адамны
Капиталгъа къаршычы этген,
СССР-де уруннъанла
Излеген муратха джетген?

Ленинни джолу тюлмюдю,
Хар чырмауъгъа кюреш ачхан,
Чырмау болгъан хар бир джаууну
Арабыздан кери атхан?

Ленинни джолу тюлмюдю,
Ишчи халкъны тюз джолгъа бургъан,
Бизни уллу джуртубузда
Социализмни къургъан?

Анѡа шагѡат—фабрик, завод,
Волховстрой, Днепрострой,
Анѡа шагѡат—Селмаш завод,
АМО завод, Кузнецстрой.

Анѡа шагѡат—джюз минѡ ишчи
Иги ишлерге ѣчешгенле,
Социалист планларын
Толтурургѡа демлешгенле.

Анѡа шагѡат—хар бир адам,
Хар бир совхоз ѡм колхозла
Джюз минѡ санда тракторла,
Ишлеб тургѡан гигант кѡлла.

Анѡа шагѡат—миллетибиз
Кючлю кѡлла, деѡча санла,
Кючю бла джуртубузда
Ишленнѡенле, кѡуралгѡанла.

СССР-де бу джетишим
Бири кѡалмай бары бирден
Ленин берген джолладыла,—
джолладыла!

Анѡа шагѡат, анѡа шагѡат
Ишчи джигер кѡлладыла,—
кѡлладыла!

СОВЕТ ДЖУРТУМ

Мени джуртум,
Совет джуртум,
Къурчдан кючлю
Совет джуртум.

Кенъ тюзлеринъ,
Тенъизлеринъ.
Байды сени
Хар бир джеринъ.

Фабриклеринъ,
Заводларынъ
Кёбдю сени.
Токъду сени
Хар бир эллинъ,
Шахарларынъ,
Хар бир джеринъ.
Колхозларынъ,
Совхозларынъ

Кенъ тюзледе
Тракторла,
Комбайнла
Улуталла,
Кёбдю сени,

Геройларынъ
Лётчиклеринъ,
Батырларынъ;
Мийик кёкде,
Кенъ хауада,
Сууукълукъда,
Бузлауукъда,
Илячинча,
Къанатлыча,
Учханларынъ.
Таукекел кёлде
Кёб хорламны
Ачханларынъ.

Совет джуртум,
Сыйлы джуртум!
Кёбдю сени
Школларынъ,
Клубларынъ,
Рудниклеринъ,
Шахталарынъ,
Байлыкъларынъ,
Кенъ джолларынъ.

Къууанчлыды,
Насыблыды,
Бек джарыкъды
Совет джуртда
Джашауубуз.
Партияды
Джарыкъ тийген
Кюнюбюз,
Нюрюбюз.

ХОРЛАНМАЗЛЫКЪ КЪЫЗЫЛ АСКЕР

(Партизан джырны макъамында).

Биз сакълайбыз, къоруулайбыз
Ата джуртну, джолдашла,
Биз аскербиз къуршча кючлю,
Ишчи—элли къарнашла. } 2 кере

Биз аскерни къарыууна
Сынъар аскер тенъ болмаз,
Джуртха ёшюн салгъан хар джау
Ууалмай бир да къалмаз. } 2 кере

Кюн чыкъгъанда, кюн батханда,
Совет джуртну чеклерин,
Биз ажымсыз сакълайбыз
Ата джуртну хар джерин. } 2 кере

Керек кюнде кенъ тенъизни
Балыкъ кирик джырабыз,
Самолётда, парашютда
Къанатлыча учабыз. } 2 кере

Умут этмесин кѣанлы джау,
Бизден эли джер алмаз,
Кѣызыл Аскерни кѣатына
Чыртда джууукъ келалмаз.

} 2 кере

Партиябыз кѣол кѣлтюрюб
Бизге буйрукъ бергенлей,
Ууатырбыз кѣанлы джауу
Бизге джууукъ келгенлей.

} 2 кере

Броневи́кле э́м танкла да
Гюрюлдешиб кѣобарла,
Ёшюн салгѣан кѣанлы джауу
Кѣаушатырла, урурла.

} 2 кере

Партияды биз аскерни
Кѣурч мизамлы алчысы,
Партияды биз аскерни
Хорламлада башчысы.

} 2 кере

КЪУУАНЧХА

(Къарачайгъа Совет власть киргенли
15 джыл болгъанына).

Кюн да джарыкъ тиеди
Алтын чачы тозураб,
Эскиликле къорайла,
Хуртдаклары абзыраб.

Къызыл байракъ чанчылыб,
Хорламланы къатлайбыз,
Къууанчлыды кюнюбюз,
Хаман алгъа атлайбыз.

Къарачайгъа кюн тийиб
Онбеш джылгъа джетгенди,
Совет власть болушуб,
Колхоз элле этгенди.

Къыт джашагъан эллени
Кенъ тюзлеге кергенди,
Урунургъа—ишлерге
Сабан ызла бергенди.

Тракторла улутуб,
Сабанланы сюрелле,
Эркинликни хайырын
Уруннъанла кѣрелле.

Колхоз малла отлайла
Керпеслениб таулада,
Ёседиле, айныйла
Джылы ишленнъен баулада.

Совет власть джол ачханд,
Окъуу, джарыкъ бергенди,
Джаш тѣлюге окъургъа
Школланы кергенди.

Больницала ачылыб,
Таулулагъа джарайла,
Уруннъанла джыйылыб,
Советлени сайлайла.

Бу онбеш джыл къууанчны
Саугъа болуб алгъанбыз,
Насыб джашау джолуна
Толу джюрюш салгъанбыз.

Къурч башчыбыз партия
Хорламланы анасыд,
Ишчи—элли халкъланы
Оюлмазлыкъ къаласыд.

Хайдагъыз, джолдашларым,
Биз къууанчха барайыкъ,
Эркинлик саугъалагъа
Бютеу бирден къарайыкъ!

КЪУУАНЧЛЫ АНА

Алгъын унугъуб, энди кюн табхан
Сыйлы ана джуртун сюеди,
Насыблы ана къууанчдан толуб,
Джашын аскерге иеди.

Биледи ана, къызыласкерчи
Джуртну чеклерин сакълагъанын,
Сыйлы атаны эмда ананы
Къоруулагъанын, джакълагъанын.

Терен къууаныб анасы джашын
Къызыл Аскерге джибереди.
— Ичимден чыкъгъан баламса, джаным,
Тюз бол совет джуртума!—деди.

Мен къууанама энди, балам,
Къызыл Аскерге баргъанынъа,
Эркин совет джуртну къорууларса,
Терен анъынъ эм къарыуунъ бла.

Джуртха кѡл узатса кѡаллы джаѡунъ,
Кюйдюрюрсе, ачы уурса!
Ахыргѡа дери совет джуртума
Джанынѡы да аямай туурса.

Сен бараса джуртну сакѡларгѡа,
Джокѡду кѡб айтырым, кѡб дерим.
Сен борчлуса ата джуртунѡу
Джигитча сакѡларгѡа чеклерин.

Алгѡын унугѡуб, энди кюн табхан
Сыйлы ана джуртун сюеди,
Насыблы ана кѡуѡанчдан толуб.
Джашын аскерге иеди.

ДЖАНЪЫ ДЖАШАУГЪА

Бир бѣлек джыл
Мындан алда
— Уруннъанла
— Эм джалчыла,
— Кѣб джарлыла,
— Орталыкъла
Энчиликде,
Такъырлыкъда
Джашай элле.
Ала этген
Малны, мюлкню,
Рыхыны
Джыртыб— джулкъуб,
Зауукъ этиб,
Бай къауумла
Ашай элле.
Кулак мюлкде,
Аякъ тюбде
Эзилгенле:
Ол джарлыла,
Орталыкъла,
— Бюгюнлюкде
Ишчиле бла

Кар. 1335

ОБЛАСТНАЯ
БИБЛИОТЕКА

Бек биригиб,
Къурч къалала
Ишлейдиле.
Урунъанла
Нёгер болуб,
Джуртубузну,
Ара мюклe
Кючлейдиле,
Кючлейдиле,

Чагъыб баргъан,
Кюнден-кюннъе,
Ёсюб баргъан
Минъден-минъе
Колхоз, артель
Ёсед-ёсед,
Энчиликни
Джолунъкесед.
Саулай элле,
Станселе
Бары бирден
Нёгерликде
Барадыла,
Теньлик мюлкде
Тамал ташла
Саладыла,
Саладыла.

Ишлеу—солуу,
Ашау—джашау,
Мюлк, джарыкълыкъ
Джанъы мизам,

Джанъы джорукъ
Нёгерликде
Къуралады,
СССР-ни
Эллеринде
Джюз миллион
Уруннъан халкъ
Джанъы джолгъа
Бурулады.
Ленинизм
Айтхан джолда
Социализм
Къурулады,
Къурулады.
Джыйын-джыйын
Ударникле
Ёчешелле,
План салыб,
Эринмейин,
Не талмайын,
Ёхдемлениб
Нёгерликге.
Ким да таныр
Тамал ташла
Саладыла,
Алчылыкъгъа
Къызыл байракъ
Аладыла,
Аладыла.

Хар тиширыу
Эскиликде,
Оджакъ башда,
Тыбыр ташда

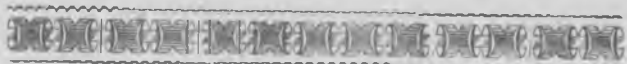
Тотланнъанды,
Дуния джарыкъ

Кёрмегенди.
Хапарсызлай,
Ол джукъ билмей,
Молла, бай бий,
Сёз тауусуб
Сатылгъанды.

Джюрек суюуб,
Разы болмай,
Къыйынлыкъгъа
Атылгъанды.
Хайыуан кибик,
Базарлада
Сатылгъанды.
Бийлик, ханлыкъ
Эм патчахлыкъ,
Эскиликле,
Ол заманла
Оюлдула,
Эскиликде
Кишен болгъан
Джолла тайыб,
Ишле табха
Бурулдула,
Бурулдула.
Тиширыу да
Айырылмай
Джарыкъ джолдан,
Эрле кибик,
Юлюш алыб,
Мыллык салыб,
Хар бир ишде
Алгъа барад,

Эскиликни
Ташлаб атыб,
Ара мюлкге
Атлам салад,
Атлам салад.
Беш джыллыкъны
Ахырына
СССР-де
Башдан аякъ
Тутушланнъан
Ара мюлкге
Орналырла.
Эскиликден
„Саўгъа“ болгъан
Чырмауукъла,
Чирик затла
Джюз миллион
Ишчи—элли
Къолла бла
Башдан аякъ,
Бири къалмай,
Хорланырла,
Хорланырла.
Социалист
Ырысхыла
Бир тохдаўсуз
Орналырла,
Орналырла!

20-VIII-31 дж.

КОМСОМОЛНУ СЁЗЮ

Мени атым комсомол,
Аны кючлю тутарма,
Ишчи халкъны джауларын
Барын бирден бутарма.

Ол ат меннѣ берилди
Ёмюрледе башлыкъгъа,
Джокъду къоркъуу эм хата
Ишчи, элли джашлыкъгъа.

Ленин атлы комсомол.
Кѣбдю мени этерим,
Коммунаны къурасам,
Муратыма джетерим.

Ол муратха джетерге
Тамам кѣлню бергенме,
Шахар эм эл мюклеге
Кючлю акъыл бѣлгенме.

Ленин салгъан тюз джолу
Сау дуниягъа джайылыр,
Чириб баргъан капитал
Тамырындан оюлур.

Ёсюб келген пионер
Комсомолгъа берилир,
Аны бла биргелей
Тизгинлерим керилир.

Уруннъан джаш тѣлюден
Тизгиниме алама,
Социалист къурауъгъа
Къарыууму салама.

Ары-бери дегеннге
Къаты кюреш ачама,
Ол къауумну хатерсиз
Арабыздан чачама.

Мюлкде эмда окъууда
Кѣб баш ишле этебиз,
Уллу совет джуртда биз
Муратлагъа джетебиз.

Сууъгъа кирсе комсомол,
Балыкъ кирик джюзеди,
Техниканы, окъууу
Юренеди, биледи.

Хауада да джаш къауум
Илячинча учады,
Фабрикада заводда,
Кѣб усдалыкъ ачады.

Орден алгъан комсомол
Рекордланы салады.
Партияны джолунда
Алдан алгъа барады.

Ол орденни баш тутуб,
Алгъа тири барырбыз,
Ата джуртну ичинде
Коммунизмни салырбыз,

Ата джуртну джакъларгъа
Хазыр болуб турабыз,
Ешюн салгъан тушманны
Хамхотуна урабыз.

ТАУЛУ КЪЫЗ.

(Алгъын бла энди).

1.

Озгъан ёмюрню мутхуз кюнлери
Мени инсанча кёрмей эди.
Эски джорукъла, эски адетле
Бизге эркинлик бермей эди.

Тиширыуу кюню ол заманда
Кёрден эсе да тар эди.
Джюрюген джери, хар бир атламы
Ахуюл эди, джар эди.

Шерият, закон—къалмай барысы
Анъа эркинлик бермеед,
Джарлы тиширыу эски дунияда.
Чырт баш эркинлик кёрмеед.

Минатны атасы бла анасы
Бек джарлы келген юй эдиле.
Ол заманда джарлы тиширыугъа
Хар бир артыкълыкъ бий эдиле.

Кеси билмегенлей сабий Минатчыкъ,
Аны бир джашха сайлалла,
Кеси суймегенлей сёз тауусдула,
Бир къара ишге байлалла.

Молла да, бай да арагъа кириб
Минатны тентек этдиле,
Сабий къызчыкъны ала малгъа сатыб,
Муратларына джетдиле.

Джарлы Минатны, малны сатханча,
Атха, ёгюзге сатдыла,
Тарала, джылай тургъанлай,
Элтиб биреуге атдыла.

Къайын ата да, къайын ана да
Келинден берне даулалла,
Къайын къызлары эм абсынлары,
Чебгенле тешмед деб джаулалла.

Къарангъы отоуда кюнню кёрмейин,
Ол кёб кюнлерин ие эди,
Къыш сууукълада, къар боранлада
Джангъыз чебгенчик кие эди.

Бу кыйынлыкъда ол джашай эди,
Эски дуня джол бермей эди,
Эри, къайыны да бий болуб
Ол бир эркинлик кёрмей эди.

II

Минат кибик, таулу кызыланы да
Сатыб эрге бермезча,
Ол артыкылыкъла энди ууалдыла,
Бери кайтыб келмезча.

Сюймегенине эрге бериуле
Энди бек кери кетдиле,
Тиширыула да эркин, тенъ болуб,
Муратларына джетдиле.

Тиширыула да энди кёз ачыб
Джанъы джашауу кьуралла,
Окьуулу болуб, усдалыкъ алыб
Машиналаны буралла.

Колхозлада да, совхозлада да
Джанъы джорукъну салалла,
Джарыкъ джашауда юлгюлю болуб,
Орден сауьгала алалла,

Тракторлада, комбайнлада
Ишлейле, сабанла сюрелле,
Кёкде учаргъа, сууда джюзерге
Тиширыула да билелле.

Шкок атаргъа, атха минерге
Бизни кызыла да билелле,
Мийик таулагъа джолоучу болуб,
Тёпбелерине минелле.

III

Минатны къызы Шерифатчыкъ да
Ёсюб къыз кебине джетгенди,
Шерифатчыкъ кеси суююб
Хызыргъа эрге кетгенди.

Бурунча къалын, берне адетле
Энди тузакъны салмайла,
Совет властны джарыкъ кючюнден
Ала къурулла, къалмайла.

Кёлю джарыкъды, насыблы Шерифат
Къууанч джашауъга чыкъгъанды,
Ленинизмни джарыкъ чырагъы
Хар артыкълыкъны джыкъгъанды

Колхоз тюзледе Шерифат, Хызыр
Ударник джорукъ салалла,
Урунмакълыкъда алчыла болуб,
Джюзлеб иш кюнле алалла.

Сабан иште эм малчылыкъда
Биринчи болуб туралла,
Насыблы джуртну уруннъанлары
Сейирлик джашау къуралла.

ДЖИГИТ АТЛЫЛАГЪА

(1936 джыл Кавказ таулары тегерегине
айлангъан атлылагъа)

Эски дунияны къанлы закону
Бизни инсанча кѣрмеед,
Не кѣз ачаргъа эм къаш керирге
Бизге эркинлик бермеед.

Патчахлыкъ къанлы тишлери
Мюлксюз, джашауу суз этеед;
Кюнсюз джарлы да кечинмек излей
Джалгъа айлана кетеед.

Джарлыны озгъан джашауу таред,
Джюрекге джауур салаед,
Патчахны тутхан къара иннети
Миллет джауулукъну джаяед.

Ол заманда кѣб миллетлени
Тилин, окъууун тыйгъанед,
Къалгъанланыча, патчах Кавказы
Джашауун толу ойгъанед.

Ишчи эм элли биригиб кьобуб,
Эркинлик эшик ачылды,
Бизни эзиучю кьауум да
Кенънъе, кериге чачылды.

Ол мутхуз кюнле джарыкъ тийдиле,
Керти аламат джарытыб;
Бизни Кавказ да энди ёседн,
Кесин юлгюлю танытыб.

Ма бу Кавказда кёб тюрлю миллет
Джарыкъ джашаугъа иеди;
Класс джауладан кьалгъан-булгъан да
Таза джюрекден кюеди.

Совет Кавказда уруннъанла да
Толу эркинлик алгъандыла,
Энди Кавказы кенъ тюзлерине
Гигант колхозла салгъандыла.

Север Кавказы тау джуртларыны
Тюрлюдю, кёбдю байлыгъы;
Джыргъа джан береди аны ариулугъу,
Мелхумд кышлыгъы, джайлыгъы,

„Шуу—шуу“ эте, кёк Кьобан да
Кесин энишге атады;
Узакъ болмай ол сют фермада
Талай мал кеф этиб джатады.

Кавказ тауланы ариу хауасындан
Шош—шош аяз да къагъады,
Колхозчу джигит Алий эртденде
Атны илкичге тагъады.

Ол сылаб, сыйпаб, атха къарайды,
Аны джаныча кѣреди,
Ашын сууун да эсден иймейин,
Заманы бла береди.

Аллай джигитле бизде кѣбдюле,
Джюзле бла санаб айтырча;
Джолоучу болуб, атына миниб,
Таудан да ётюб къайтырча.

..... 1936 дж. декабрны 10—да
атлыла джолгъа чыкъдыла“ (газетден).

Эркин Кавказны узакъ джуртлары
Бек таулуд, ташлыд, мийикди,
Мийик тауланы эм джитилери
Инсан ётмезча кийикди.

Къошбаш тауланы тик хамхотлары
Чыммакъ кийимден кийинибди,
Бир-бир джерледе эм джитилери
Ёзенле таба ийилибди.

Ма ауушлары эм бугъойлары—
Къалай тамаша джерлелле;
Аладан ётюб тауланы аллыкъ
Джигит колхозчу эрлелле.

Совет Кавказны джигит джашлары
Атланы таукел джерлейле;
Джити таулагъа джолоучу болуб,
Тёпбелерине ёрлейле.

Миннъен атлары ариу джылтыраб,
Таугъа таяныб келелле,
Тюбеген джерде колхозчулагъа
Атлыла салам берелле.

Сизге совет халкъ толу эс бёлюб
Энди аллыгъызгъа чыкъгъанды,
Сизни ючюн деб Клухор ауушда
Телефон связь къургъанды.

Джигит атлыла, ишигиз тыныб,
Къууанчлы болуб къайтырсыз,
Ёхдем тауланы таша халындан
Бизге хапарла айтырсыз!..

„ Декабрны 16—да Клухор аууш
алынды“ (газетден)

„Къызыл Кавказны колхоз байрагъы
Мийикден—мийик танылыр;
Юсюн кюрт басхан Клухор аууш да
Бир тыйгъыч болмай алыныр“,—

Деб, бизни джигит атлыларыбыз
Таукел, алгъа тебрелле;
Эки метр терен къарны джырыб
Клухор ауушха ёрлелле.

Тиклиги аны эм мийиклиги
Адам ётер деб, айтмазча;
Таулу джигит да ёшюн салгъан эд,
Аны хорламай къайтмазча.

Не боранлары, не бугъойлары
Джюрекге къоркъуу бермелле,
Таукелден—таукел джигит колхозчула
Алгъа тебиниб тебрелле.

Кириш тауланы тегереклерин
Батыр атлыла алдыла,
Джолсуз джерлеге джолоучу болуб,
Аламат юлгю салдыла,

Согъум, Тифлис, Кутаис—барысы
Джанъыдан, сейир чагъалла;
Эски дунядан къалгъан хуртдакла,
Терек чапракълай, агъалла.

Тау артыны уруннъан халкъы
Къалай насыблы болгъанды,
Джанъы джашауда алчы болуб,
Ленинни орденин алгъанды.

Анданда озуб бизни атлыла
Баку шахаргъа келдиле,
Нефт анасы Азербайджаннга
Бизден саламла бердиле.

* * *

... 1936 дж. февралны 14--де атлыла
„Пятигорскеге келдиле.“ (газетден)

Эркин Кавказны колхоз джашлары
Муратларына джетдиле;
Социалист джуртну кёб халкълары
Алагъа алгъыш этдиле.

„Джетдиле! Джетдиле атлыла!“—деб,
Къууанч хапарла келдиле;
Уллу ёхдемликге къууаннгандан
Аз джюреклеми тебдиле.

Аталары эмда аналары
Къууанчлы болуб тюбедиле.
Джигит джашланы ётгюр ишлерин
Саулай къралда билдиле.

Бу кыш заманда, боран кюнледе
Къалай джигитлик этдигиз!
Айхайда, шохла, колхозчу джашла,
Муратыгъызгъа джетдигиз.

Колхозчу джуртну ёхдем джашлары,
Къызыл орденле алдыгъыз,
Джигитлик бирда тас болмаз кибик,
Ашхы юлгюню салдыгъыз

Кавказны бютеу байлыгъын
Мийикден—мийик этербиз.
Ат ёсдюрюуде, малгъа къарауда
Уллу ёсюмге джетебиз.

Кавказны ётгюр джигитлерине
Джюрекден салам беребиз;
Ишде алчы, орденлилени,
Айхайда, сыйлы кёребиз.

Тулпар ишлени уясы болгъан
Совет джурт ёссюн, джашнасын,
Бизни хорламдан—хорламгъа элтген
Партиябыз джашасын!

15—11—36 дж.

АЛЧЫ КОЛХОЗГЪА

Юлгюлюдю
халкъларынъа
сени
ишинъ,

Джарыкъ
болуб,
сен къууанчха
туугъанса;

Эллилени
бирикдириб
кесинъе,

Эсгиликни
Узакъ,
кери
къуугъанса.

Сен
туугъанса
эркинликде,
кенъликде,

Уруннѣанны
барысына
тенѣликде.

Сени кючюнѣ
кючлю бегиб
башлады,
Хар чырмауу
кенѣнѣе.
узакѣ
ташлады.

Сени кѣрюб
тѣгерекде
энчиле,
Сагѣыш этиб
кѣб
оюмла
этдиле.

Бек
сукѣланыб
джашаууунѣа
халынѣа,

Малларындан
ара
мюлкге
салдыла.

Малынѣ,
мюлкюнѣ,
кесинѣ
ѣсюб,
тебрединѣ,

Алчылыкъны
 кишиге да
 бермединъ;
Мизамынъы
 сен
 ишинъде
 бегитдинъ,
Нёгерликде
 такъырлыкъны
 кёрмединъ.

Суу джагъада
 сют
 фермала
 салдырдынъ,

Къатларында
 башняланы
 олтуртдунъ;
Эсни бёлиб
 фермаланы
 халына,

Башняланы
 силос
 ашдан
 толтуртдунъ.

Хар малынъа
 энчи
 мекам
 салдырдынъ,
Малчылыкъны
 керти къолгъа
 алдырдынъ;

Таўкел болуб
малчылыкъны
ишинде,

Кенъ талада
къой
фермала
салдырдынъ.

Джанъы джорукъ
къарыу
бериб
ишинъде,

Хар бир
ишинъ
джылтырайды,
чагъады;

Джигерсизлик
тайыб
кетиб
ичинъден.

Бригададарынъ
къызыл
байракъ
тагъады.

Джанъы джашау
эс табдырыб
халкъынъа,

Класс джау ну
кенънъе
узакъ
къуудула,

Хар ишинъде
башчы
болуб
партия,
Ичинъде да
алчы адамла
туудула.

Сейирликди
фермаларынъ
малынъа,
Уруннъанла
къууаналла
халынъа;
Эндда джашна
джанъы
джолда,
эй, колхоз!..
Тыйгъыч болмаз
сени
ёсюм
джолунъа!

МЕТРОГЪА

Айхай да, ари́ду аны ичи,
Джылтырайды накъутналмазча,
Темирден да кючлю бегибди,
Бир джау да аны алмазча.

Адам улуну къууанчды ол,
Узун джолгъа къысха джетдирген,
Къурч партияды юлгю салыб,
Ёхдем Метрону этдирген.

Омакъды аны вагонлары,
Тизилелле ала сынджыр,
Джолоучу болуб кёргенле
Этедиле анъа къууанч, джыр.

Кенъден да кесин танытады
Метрону тамаша тюрсюню,
Айхай да, тенъим, къууанчды джуртха
Къызыл Метрону джарыкъ нюрю.

Сыйлы Москвада ишленнъенди,
Джерни тюбюн терен джарытыб,
Совет джуртуму батыр халкълары
Керти джигитликни танытыб.

Башы, тюбю, къабыргъалары
Джасалгъандыла мермерден,
Кюндюз, кече да джанады ол,
Нюрюн алады джарыкъ кюнден.

Аны вагонлары тизиледи.
Станцияланы ичин толтуруб,
Хар ким суйген джерине барад
Суйсе ёре туруб, не олтуруб.

Аякъларынъ басхан басхычы
Къыпбача аламат чулгъанад;
Джерни тюбюнде джарыкъ джолну
Кёрген адам бары къууанад.

Никельди ичи вагонларыны,
Кюмюшча, джылтырайды хар неси,
Совет джуртуму уруннъанларыд
Къызыл Метрону иеси.

Мермер ташдан багъаналары
Бирер къадамача бекдиле,
Совет джуртумда джанъы хорламла
Учсуз, къыйырсыз кёбдюле.

1940 джыл.

ДЖАЗ.

Кюн узакъгъа созулуб,
Къыш „сау къалды“ айтады;
Джерге джылыу, бет берген
Джаз „джолоучу“ къайтады.

Кюн таякъла джылытыб,
Къар да, буз да таяды;
Агъыб келген тау суула
Кёпюр бузла ояды.

Къыш „джукълагъан“ кёк Къобан
Джазгъа кёзюн ачады;
Баудан чыгъыб сюрюу да
• Гяхиникге къачады.

Къабыргъала, кюн бетле
Къалмай бирден чагъалла,
Джаныуарла тиллениб,
Къышхы тюкле агъалла.

Хар джаныуар къозгъалыб
Джаздан татыу алады,
Сабанчы да къадалыб
Джерге урлукъ салады.

Джаз кёзюуде уруннъан,
Къачда мюрзеу алады,
Эринчек да, хомух да
Андан къуру къалады.

Темирчиле къадалыб
Плуг, тырнау этелле,
Колхозчула тизилиб
Сабан ызгъа кетелле.

Бригадала ёчешиб
Сабан ызгъа кирелле,
Солусала, газетден
Кёб хапарла билелле.

Джаз сюрюлген сабанла
Бирден бары чагъалла,
Ишге чырмау болгъанла
Къарча эриб агъалла.

Бу саналгъан хапарла
Джазны халын айталла,
Сюрюу—сюрюу малла да
Джаз кырдыкдан къайталла.

Джауум, булут басыныб,
Кёк кюкюреб джашнайды,
Сабанчы да кулданы
Солдан онъа ташлайды.

Тамашады ол кюнле,
Хар джаныуар тирилиб,
Къурт, къумурсха къалмайын
Джазгъа бирден юрюлюб.

„Хош келдинъ,—деб,—джаз заман,
Кёбле салам берелле,
Къанатлыла кирпичдеб
Къанатларын керелле.

ГОКГА ХАНСЧЫКЪ

Ол ариу ёсген бусакъ терекчик
Тамырын терен ийгенди,
Джауумдан тойгъан гокга хансчыкъ да
Ариу кийимин кийгенди.

Четенден чыгъыб балчибинчик да
Къанатчыкъларын къагъады,
Гокга хансчыкъдан алгъан азыгъын
Артмакъчыкъ этиб тагъады.

Тюрлю оюулу ол гокга хансчыкъ
Джарытыб кёзге тиеди,
Кюнден, хауадан азыгъын алыб
Алтын чашчыгъын иеди.

Тюрлю-тюрлюдю аны бояуу,
Кюмюшге алтын салгъанча,
Ючгюлдю аны чапракъчыкълары,
Кёз этиб бирин алгъанча.

Ол кюнсюз, суусуз бирда болмайды,
Хауаны да кемсиз сюеди.
Джарагъан джерге тамыры тюшсе,
Алтын чашчыгъын иеди.

Алтын чашчыгъы джим-джим джылтыраб,
Ол гокга хансчыкъ турады;
Къатына джууукъ баргъанлайынъа,
Ариу ийиси урады.

КОЛХОЗГЪА КИРЕЙИК

Кѣб джылланы джашадыкъ
Эскиликни джолунда
Рысхыгъа урунуб,
Энчи джашау джолунда.

Биз колхозгъа кирейик,
Джашауда тенъ болайыкъ,
Къан ичиучю кулакга
Ачыу джара салайыкъ.

Ма кулакды бурундан
Эски джолда джюрюген,
„Халкъ барад“ деб колхозгъа,
Аман иннетге кирген.

Энчи джолну биз къоюб
Колхозлагъа кирибиз,
Къуларбыз толу рысхы,
Къалмазбыз чырт бирибиз.

Мюлкде олду джолубуз,
Колхозгъады къолубуз,
Аны ишлемекликге
Рысхы ие болурбуз.

УДАРНИК

Миллион ишчи биригиб,
Джанъы джашауну къурайды,
Ударник болуб хар ишде
Кёлю джюреги ойнайды.

Дунияны алтыдан бири
Социализмни ишлейди,
Ударник деген уллу сёз
Иш оджакъланы кючлейди.

Шахаргъа, элге къарасанъ,
Кёб ишде гёджеб болгъанла,
Ишге ёчешиб, эришиб,
Ёмюрлюк саугъа алгъанла.

Ударник ат деген зат
Бегисин, ёссюн, джашнасын,
Ол синъиб орун алмайын,
Бир джер да къалмай башласын.

Ударник болгъан джуртубуз
Башлагъан ишин толу этер,

Мухоллукъну буруб атыб,
Муратына къысха джетер.

Иш сагъатларын ударник
Джалкъаулукъ бла оздурмаз,
Этер затларын толтурур,
Биреуге кесин создурмаз.

Ударник тизгин алчылары,
Тёш, чёгюч, оракъ алгъанла,
Мюлк планларын толтуруб,
Джуртха джарыкълыкъ салгъанла.

Ударник тизгин алчылары
Къызыл байракъла алалла,
Ишге сыйсызлыкъ этгенле
Орунсуз болуб къалалла.

Ударник болуб минъ-минъ къол
Тамаша затла ишлейди,
Бирлешген совет къралны
Социализм кючлейди.

Ударник болуб ол къолла
Фабрик, завод къуралла,
Техника айтхан джоллагъа,
Байлыгъыбызны буралла.

1931 дж.

САБАНЧЫ БЛА ТЕМИРЧИ

Темирчи:—Мени шохум сабанчы,
Сени аллынъа къарарма,
Сыннъан-чыкыгъан затынъа
Бир да эринмей джарарма.

Сабан сюрюр кёзюуге
Тырнау, плуг берирме,
Хар керекге джараргъа
Къучагъымы керирме.

Сабанчы:—Эй, къарнашым темирчи,
Сабан, бачха сюрюрме,
Не эринмей, не талмай,
— Сабан ызда джюрюрме.

Сен ишлеген сауутла
Джерден хайыр алырла,
Эринчекле, хомухла,
Къупба-къуру къалырла.

Темирчи:—Къаладжюкле, тырнаула
Менде ишлениб битерле,
Сеннѣ керек кѣзюуге
Сабан ызгъа кетерле.

Дементѣили джарашыб
Ишге къарыу берирле,
Сабан, басха ызынъы
Тизгин болуб сюрюрле.

Сабанчы:—Эки къарыу бир болуб,
Джерге кючню салырбыз,
Урунууу кючюнден
Мюрзеу битиб алырбыз.

Сен да, мен да эй, шохум!
Джигер, джигит болайыкъ,
Социалист рысхыгъа
Тамам кѣлню салайыкъ.

БЕЛГИЛИ МАЛЧЫЛА

Малчылыкъны ишин биз
Къолгъа кючлю алыргъа,
Къарачайны ичинде
Уллу мал, мюлк салыргъа.

Эсден иймей ол ишни
Колхоз малла кѣб болур,
Социалист фермала
Семиз малладан толур.

Къойчу, атчы, тууарчы,
Сыйлы атды—джакъларбыз,
Ариу къараб тѣлюню
Толу башын сакъларбыз.

Маллагъа сакъ къарагъан
Керти ударник болады,
Ашхы ишлеб колхозда
Джюзлеб иш кюн алады.

Ол джигерле хар иште
Ал тизгинде туралла,
Къойну, атны агъачын
Заводлугъа буралла.

Ашхы ишлеб колхозда
Талай саугъаланнъанла,
Колхоз сабан ызладан
Кёб мюргеуле алгъанла.

Сабан ыз планлары
Артыкъ болуб толгъанла,
Колхоз мюлкню ичине
Джарыкълыкъны салгъанла.

Айтайыкъ: ол адамла
Артха бир да къалмайла,
Ударниклелле иште
Мухоллукъну салмайла.

Джигер малчы, сабанчы
Мюлкню ариу къурады,
Класс джауу—кулакны
Шобраларын бурады.

Ма къарагъыз, джылкъычы
Къасайланы Аюбду,
Ол бир алчы колхозда
Ариу юлгю джайыбды.

1934 джыл Аюб анда
83 ат кютгенди,
Сынъар малын чарпытмай,
700 иш кюн этгенди.

Комсомолчу Махамет
Артха бир да кѣалмагъанд,
Сюрююнден ажымлы
Бир кѣойну да джоймагъанд.

Юлгю болуб Махамет
Кѣойгъа ариу кѣарайды,
Ашын, сууун табдырыб,
Керегине джарайды.

Чочулары Зеке да
Ашхы юлгюлю малчыды,
Ариу кѣараб маллагъа
Таныгъыулу алчыды.

Тамбийланы Аюб да
Таныгъыулу сюрюучюд,
„Мал ёссян“ деб колхозда
Ат тизгинде джюрюучюд.

Кѣарачайны тау малын
Уллу ёсюмге салырбыз,
Колхоз мюлкню ёсдюрюб,
Кёб-кёб хайыр алырбыз.

Тау малчыны керегин
Эсге кючлю алайыкъ,
Хар бир кѣошха, фермагъа
Джарыкълыкъны салайыкъ.

Кѣойчу, атчы, тууарчы,
Ударникле болайыкъ,
Малгъа кѣараб, ёсдюрюб
Биринчилик алайыкъ!

1934 дж.

ТЕХНИКА

Темирден ат, ёгюз этген,
Узун джолгъа къысха джетген,
Кёб минъ джылны озуб кетген
Техниканы кючю тюлмюд?

Джерден учуб, кёкге джетген,
Тауну, тюзню барын сюзген,
Чабакъ кибик, сууну джюзген
Техниканы кючю тюлмюд?

Хар бир затны эбин берген,
Мюлкге джолну ачыкъ керген,
Ишчи халкъгъа саугъа берген
Техниканы кючю тюлмюд?

Колхозлагъа трактор джекген,
Самолётда учуб кетген,
Рысхыны да мелхум этген
Техниканы кючю тюлмюд?..

Техникабыз бизни джуртда
Дженъил, ёсед алгъа уруб,

Хар шахарда, элледe да
Тюрлю-тюрлю мотор къруб.

Совет Союз бир кюч болуб,
Ол джанъы джашау ишлейди,
Джанъы усдалыкъ эм техника
Бизни джуртну кючлейди.

Техникагъа юренирге
Партиябыз борч салгъанд,
Аны уллу магъанасын
Ишни суюген миллет алгъанд.

Техника бла биз кюрешиб,
Таша затланы ачабыз,
Табигъатны байлыкъларын
Уруннъанлагъа чачабыз.

Акъыл бериб, кюрешиб биз
Хар бир усдалыкъ алайыкъ,
Уллу болгъан СССР-де
Мийик техника салайыкъ.

Ол ишни биз СССР-де
Артха турмазбыз, этербиз,
Болгъан къралны озуб кетиб,
Мийик техникагъа джETERбиз.

БИЗНИ ТАУЛА

Биз джашагъан тау джерле
Мелхумдула байлыкъдан
Сырты, къолу тауланы
Толудула джайлыкъдан.

Ол таулада кёрюрге
Сюрюу-сюрюу малланы,
Ариу битген сюзюлюб,
Нызыланы, талланы.

Ол таулада кёрюрге
Шоркъулдагъан сууланы,
Джитилеге таяныб
Маралланы, бууланы.

Ол таулада кёрюрге
Къанъа-къанъа бузланы,
Чыртда инсан ётмеген
Бек терен бугъойланы.

Ол таулада кёрюрге
Джитилени, чатланы,

Этеклери табада
Кёмюр чыкыгъан къатланы.

Ол таулада кёрюрге
Тюрлю-тюрлю ёзекле,
Мюлкге къарыу, кюч берген,
Алтын, кюмюш кесекле.

Езенлери, чатлары
Айырылыб башхады,
Сора къая джерлери
Джукъ битмеген къашхады.

Бу тауланы ичлери—
Хар байлыкъны анасыд,
Ичиндеги халкълары
Малчылыкъны кълаласыд.

Сагъыш этиб къарасанъ,
Кёбдю аланы байлыгъы
Бийчесынла, Махарла—
Малчылыкъны джайлыгъыд.

Ол тауланы ичинде
Рудник, шахта кёрюрге,
Социалист гаулагъа,
Тамам кёлню берирсе.

Ол тауланы джеллери
Салкъын-салкъын къагъалла,
Шоркъулдашыб, суулары
Ёзенлени агъалла.

БИЗНИ ТАҰЛА

Биз джашагъан таў джерле
Мелхумдула байлыкъдан
Сырты, къолу таўланы
Толудула джайлыкъдан.

Ол таўлада кёрюрсе
Сюрюү-сюрюү малланы,
Ариү битген сюзюлюб,
Нызыланы, талланы.

Ол таўлада кёрюрсе
Шоркъулдагъан сууланы,
Джитилеге таяныб
Маралланы, бууланы.

Ол таўлада кёрюрсе
Къанъа-къанъа бузланы,
Чыртда инсан ётмеген
Бек терен бугъойланы.

Ол таўлада кёрюрсе
Джитилени, чатланы,

Этеклери табада
Кёмюр чыкъгъан къатланы.

Ол таўлада кёрюрге
Тюрлю-тюрлю ёзекле,
Мюлкге къарыу, кюч берген,
Алтын, кюмюш кесекле.

Езенлери, чатлары
Айырылыб башхады,
Сора къая джерлери
Джукъ битмеген къашхады.

Бу таўланы ичлери—
Хар байлыкъны анасыд,
Ичиндеги халкълары
Малчылыкъны къаласыд.

Сагъыш этиб къарасанъ,
Кёбдю аланы байлыгъы
Бийчесынла, Махарла—
Малчылыкъны джайлыгъыд.

Ол таўланы ичинде
Рудник, шахта кёрюрге,
Социалист таўлагъа,
Тамам кёлню берирсе.

Ол таўланы джеллери
Салкъын-салкъын къагъалла,
Шоркъулдашыб, суулары
Ёзенлени агъалла.

Ол таўланы хаўасы
Сакъатлагъа джарайды,
Тюрлю гара суўлары.
Этеклерин тарайды.

Бу таўланы этегинде
Джанъы шахар джасанад,
Къууанч болуб джашауу
Ёседи, аллына барад.

Бу байлыкъла бары да
Джасандырад таўланы,
Кюйдюреди къансытыб,
Тушманланы, джаўланы.

КЪАЧ

Къач кёзюүню ал айы,
Озду бу джылны джайы,
Сентябрны бириди,
Окъуу джылны кюнюдю.

Саргъалдыла терекле,
Чапракълары агъалла.
Джашчыкъла бла къызчыкъла
Сумкаларын тагъалла.

Турнала да тизилиб
Мийик кёкде учалла,
Къач болгъанын билгенлей,
Джылы джерге къачалла.

Колхозчула къадалыб.
Мюрзеулерин джыялла.
Ындырларын басалла,
Амбарлагъа къуялла.

Сен да, мен да, тенъчигим,
Кечикмейик школгъа.
Кёзюу болгъанды энди:
Дерсни алайыкъ къолгъа.

САБИЙЛЕГЕ

ПИОНЕР ДЖЫР.

Сабий кѡауум кѡуралыб,
Пионерле болабыз,
Ленин айтхан джол бла
Окѡуу, кѡылыкѡ алабыз.

Биз кѡуралгѡан тизгиннѡе
Кѡбле талпыб кирелле,
Джашчыкѡла ѡм кѡызчыкѡла
Халибизни билелле.

Биз кѡуралгѡан джаш тѡлю
„Пионер“ деб ат алдыкѡ,
Джанѡы джашау ишлерге
Джаш джюрекни кенѡ салдыкѡ.

Ёсюмюбюз хар заман
Тыйылмаз не аз болмаз;
Пионерни мураты
Толу болмайын кѡалмаз.

Къара атаргъа, джюзерге,
Чынъаргъа эм чабаргъа
Артха къалмазбыз биз тѣлю
Окъуу юлюш табаргъа.

Физиканы, химияны
Дерсе окъуб билебиз.
Къууанч болуб кюнлюбюз,
Биз ойнайбыз, кюлебиз.

Джазгъы кюнню джарыгъы
Джылтырайды, джашнайды,
Майна, тенъим, отряд да
Физкультура башлайды.

Хей, пионер, пионер,
Ал байракъны къолунъа!
Кесинъ кибик сабийлени
Тартчы баргъан джолунъа!

1936 дж.

МУРАТНЫ ТЕРЕКЧИГИ

Сууукъ кюнлерим артха озгъанед,
Кюн да джылтыраб къараед,
Джазгъы кюнледе саркъгъан суучукъла
Ырхыла этиб бараед.

Къанатларын джайгъан алтын къуш киби,
Кюн таякъларын кергенед,
Ачыусагъан малча, къара джерге
Кеси джылыуун бергенед.

Суусаб тургъан ол къара джер да
Кюнден азыгъын алады,
Джылтыраб, джашнаб уллу тюзледе
Къучагъына джылыу салады.

Мен терекчикге бек эс бѣлгенем,
„Ол ёссюн, чакъсын битсин“ деб,
Мен къайгъыраем терекчигиме
„Тереклени да джетсин“ деб.

Къанатчыкъларын, кергишча, кериб
Чибинчикле да чабдыла,

Терекчигими бутакъларында
Ала къонушла табдыла.

Гакгыдан чыкыгъан джюджекте кибик,
Акъ чакыгъанлары ачылды,
Чапракълары керилиб джерге,
Кёлекге бериб чачылды.

1936 дж

КЪОЗУЧУКЪ

Тум къарады къозучукъ,
Керпеслениб ойнайды,
Юзгерени къатында
Хансчыкъланы чайнайды.

Эсге тюшсе, анасын
„Май-май“ этиб, чакъырад.
Бурма тюклю къозучукъ
Къалай ариу макъырад.

Ашыгъыш болуб анасы
Къозучукъгъа келеди,
Къызгъан сютюн джелинде
Баласына береди.

Джут къозучукъ тышырдаб,
Анъа мыллык атады,
Ана сютден тойгъанлай,
Керпеслениб джатады.

Бир арада кѡозучукъ
Чынѡаб-чынѡаб ойнайды,
Ахматчыкъ да кѡозайны
Бир да кѡрюб тоймайды.

Семиргенди кѡозучукъ,
Кѡуйрукъчугъу шатыкды,
„Кѡозайчыгъым ёссюн“ деб
Ахмат эсин атыбды.

Ахматны кѡозучугъу
Юзгерее чабады,
Ашын, сууун, керегин
Заманында табады.

1936 дж.

КЁК КИШИУ

Отджагъада кёк кишдик,
Кёлтюреди аягъын,
Бир арада, кёз джума,
Къашыйды ол джаягъын.

Шыбырдагъан эшитсе,
Сескекленед, сагъаяд,
Сют табса, бек ичеди,
Зауукъ этед, тогъаяд.

Джыйгъыч, табха, къоймапды,
Тегерекни аулайды,
Хыны этсенъ кишиуню,
Ачыуланад, джаулайды.

Мияу эте, мурулдай,
Тыбыр артха киреди,
Чычхан болгъан тешикни
Ызлайды ол, биледи.

Гёзен таба ычхынса,
Эринлерин джалайды,
Бир-бирде уа кёк кишиу
Отджагъадан къарайды.

Дерс окъумай, эринчѣк
Кишиу бла ойнайды,
Тохдау болмай хар къуру
Ёрге, энишге чынъайды:

Кишиу айтады анъа:
— Заманынъы бош ийме,
Окъу, бил дерслеринъи,
Тынчлыкъ бер, меннѣ тийме!

АЙЫРМА УЧЕНИК

Окѣуу джылны аллында
Дерсге хазыр болгъанем,
Иги ученик болургъа
Керти иннет алгъанем.

Окѣуу джылны аллында
Мен окѣургъа тебредим,
Алчылыкъны окѣууда
Кишиге да бермедим.

Кѣууанч болуб школда
Окѣуйма мен дерсими,
Айырма дерс билирге
Бѣлеме мен эсими.

Чабаргъа эм чынъаргъа
Мухоллукъну салмайма,
Секириге, джюзерге.
Мен эришиб кѣалмайма.

Мен шеф болгъан таначыкъ
Ёсюб ийнек болгъанды,
Ахматчыкъ да тайчыкъны
Кесине шефге алгъанды.

Санларымы тюзетиб,
Физкультурник болгъанма,
Иги мараб къараны
Сыйлы значок алгъанма.

Ударниклик окъууда
Иги билим береди,
Физкультурник болургъа,
Айхайда, ол тѳреди.

Хайда, тѳлю, къадалыб
Окъуу, билим алайыкъ.
Келлик окъуу джылгъа биз
Таукелликни сакълайыкъ.

Школ тенъым — Хызырчыкъ.
Менден юлгю алады,
Къылыкъсыз Махамет а
Энтда артха къалады.

Пионерди Хызырчыкъ,
Галстугу бойнунда,
Юлгюлюдю хар затда
Эм дерседе, эм оюнда.

Сабий тенъле, барыбыз,
Хызырчыкъча, болайыкъ,
Къараны айырма мараб
Знакчыкъла алайыкъ.

Мал тѳлюге шефликни
Артыкъда бек тутайыкъ,
Малгъа заран болгъанны
Биз кечимсиз бутайыкъ!

АЙЫРМА УЧЕНИК

Окѣуу джылны аллында
Дерсге хазыр болгъанем,
Иги ученик болургъа
Керти иннет алгъанем.

Окѣуу джылны аллында
Мен окѣургъа тебрeдим,
Алчылыкъны окѣууда
Кишиге да бермедим.

Кѣууанч болуб школда
Окѣуйма мен дерсими,
Айырма дерс билирге
Бѣлеме мен эсими.

Чабаргъа эм чынъаргъа
Мухоллукъну салмайма,
Секирирге, джюзерге.
Мен эриниб кѣалмайма.

Мен шеф болгъан таначыкъ
Ёсюб ийнек болгъанды,
Ахматчыкъ да тайчыкъны
Кесине шефге алгъанды.

Санларымы тюзетиб,
Физкультурник болгъанма,
Иги мараб къараны
Сыйлы значок алгъанма.

Ударниклик окъууда
Иги билим береди,
Физкультурник болургъа,
Айхайда, ол тѳреди.

Хайда, тѳлю, къадалыб
Окъуу, билим алайыкъ.
Келлик окъуу джылгъа биз
Таукелликни сакълайыкъ.

Школ теиым Хызырчыкъ.
Менден юлгю алады,
Къылыкъсыз Махамет а
Энтда артха къалады.

Пионерди Хызырчыкъ,
Галстугу бойнунда,
Юлгюлюдю хар затда
Эм дерсде, эм оюнда.

Сабий тенъле, барыбыз,
Хызырчыкъча, болайыкъ,
Къараны айырма мараб
Знакчыкъла алайыкъ.

Мал тѳлюге шефликни
Артыкъда бек тутайыкъ,
Малгъа зарап болгъанны
Биз кечимсиз бутайыкъ!

СЕНТЯБРНЫ БИРИНДЕ

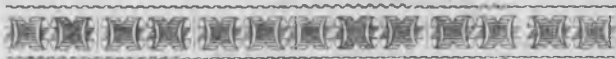
Сентябрны биринде,
Окъуу джылны кюнюнде,
Эртденинде
Хар сабийни,
Китаблары,
Тетрадлары
Къолтугъунда,
Къолунда,
Барысы къууаналла,
Школлагъа баралла.

Сентябрны биринде,
Окъуу джылны кюнюнде,
Хурзук элде,
Ташкёшюрде,
Къарданикде,
Джёгетейде,
Тебердиде,
Шахарлада,
Элдеде—хар бир джерде,
Сабий болгъан—
Джашчыкъла да,

Къызчыкъла да
Барысы къууаналла,
Школлагъа баралла.

Сентябрны биринде,
Окъуу джылны кюнюнде,
Школланы,

Классланы,
Эшиклери
Ачылгъанды
Кенъ аланы.
Сабий болгъан
Барысы къууаналла,
Школлагъа баралла.

ЭРИНЧЕК

Зынъырдайды къонъурау
Чакъырады школгъа,
Эринчек а, сан этмей,
Ойнай кетгенди джолгъа.

Бары дерсге кирдиле,
Сумкаларын алдыла,
Китабларын чыгъарыб
Парталагъа салдыла.

Джокъду дерсде эринчек:
Ол чанасын скойрейди,
Халиси да осалды,
Дерслерин да билмейди.

Джагъалашад эринчек,
Хар озгъангъа таш атады,
Бир классдан кечелмей,
Эки джылны къалады.

Эринчекни халисин
Иги ученик суймейди.
Дерслерин а эринчек
Окъумайды, билмейди.

1940 дж.

ЭРИНЧЕК

Зынъырдайды къонъурау
Чакъырады школгъа,
Эринчек а, сан этмей,
Ойнай кетгенди джолгъа.

Бары дерсге кирдиле,
Сумкаларын алдыла,
Китабларын чыгъарыб
Парталагъа салдыла.

Джокъду дерсде эринчек:
Ол чанасын скойрейди,
Халиси да осалды,
Дерслерин да билмейди.

Джагъалашад эринчек,
Хар озгъанигъа таш атады,
Бир классдан кечелмей,
Эки джылны къалады.

Эринчекни халисин
Иги ученик суймейди.
Дерслерин а эринчек
Окъумайды, билмейди.

1940 дж.

БАШЛАРЫ

Ал сёз	3
Ленинни джолуду	7
Совет джуртум	9
Хорданмазлыкъ Къызыл-Аскер	11
Къууанчха	13
Къууанчлы ана	15
Джанъы джацаугъа	17
Комсомолну сёзю	22
Таулу къыз	25
Джигит атлылагъа	29
Алчы колхозгъа	36
Метрогъа	41
Джаз	43
Гокга хансчыкъ	46
Колхозгъа кирейик	48
Ударник	49
Сабанчы бла темирчи	51
Белгили малчыла	53
Техника	56
Бизни таула	58
Къач	61

САБИЙЛЕГЕ

Пионер джыр	62
Муратны терекчиги	64
Къозучукъ	66
Кёк кишиу	68
Айырма ученик	70
Сентябры биринде	72
Эринчек	74

БОСТАНОВ ХАСАН УРУСБИЕВИЧ
ИЗБРАННЫЕ ПРОИЗВЕДЕНИЯ

На карачаевском языке

Редактор *Казиева Н. М.*
Художник *Нурмагомедов К.-М.*
Художественный редактор *Кубанов Д. Х.*
Технический редактор *Потькалова Г. М.*
Корректор *Гочиева Р. А.*

Сдано в набор 14-VII-1962 г. Подписано к печати

24-I-1963 г. Формат 70х92¹/₃₂. Физ. п. л. 4,75.
Усл. п. л. 3,89 Уч.-изд. л. 2,34. Заказ № 3250.
ВУ 36324. Тираж 2000 экз. Цена 12 коп.

Карачаево-Черкесское книжное издательство
гор. Черкесск, ул. Ленина, 35-я.
Черкесская типография, г. Черкесск
ул. Комсомольская, 32.

21133

Багыасы 12 кап.

КЪАРАЧАЙ-ЧЕРКЕС КИТАБ ИЗДАТЕЛЬСТВО
ЧЕРКЕССК — 1962